

Kvinnan som ville ge barnen frihet

Berättelse

Ellen Key föddes 1849 på en gård i Småland. Hennes familj var intresserad av politik, och hennes pappa arbetade i riksdagen. Ellen gick inte i en vanlig skola. I stället läste hon många böcker hemma, eftersom familjen hade ett stort bibliotek.

När Ellen var ungefär trettio år fick familjen problem med pengar, och gården såldes. Därför måste Ellen flytta till Stockholm. Där började hon arbeta som lärare. På kvällarna höll hon också föreläsningar för arbetare. Eleverna gillade henne, eftersom hon talade med dem på ett vänligt sätt.

Sedan började Ellen skriva böcker. Hon skrev om barn, om kvinnor och om kärlek. År 1900 kom hennes mest kända bok. Den heter *Barnets århundrade*. I boken skrev hon att det nya seklet skulle bli en tid för barnen. Boken blev känd i många länder.

Ellen hade nya idéer om barn. Hon tyckte inte att man skulle straffa barn hårt. Hon ville att barn skulle få frihet att växa i sin egen takt. Hon sa att ett barn är som en växt som behöver ljus och vatten. Många blev arga på henne, men andra tyckte att hon hade rätt.

Ellen ville också att kvinnor skulle få rösta. När hon blev äldre byggde hon ett hus nära sjön Vättern. Huset hette Strand. Där bodde hon och skrev tills hon dog 1926. Hennes idéer om barn lever kvar än i dag.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
riksdagen	platsen där politiker bestämmer lagar
bibliotek	ett rum eller hus med många böcker
föreläsning	när någon talar och lär ut för andra
sekel	hundra år
straffa	ge någon något tråkigt för att han gjort fel
frihet	att få bestämma själv
i sin egen takt	så fort eller långsamt man själv behöver
rösta	välja vem som ska bestämma i landet

Läsförståelsefrågor

1. Hur lärde sig Ellen som barn?
 1. Hon gick i en stor skola i staden.
 2. Hon läste böcker hemma i biblioteket.
 3. Hon reste runt i världen.
2. Varför flyttade Ellen till Stockholm?
 1. Familjen fick problem med pengar och gården såldes.
 2. Hon ville träffa kungen.
 3. Hon ville lära sig ett nytt språk.
3. Vad arbetade Ellen med i Stockholm?
 1. Hon var läkare.
 2. Hon var lärare och höll föreläsningar.
 3. Hon sålde böcker i en affär.
4. Vad heter Ellens mest kända bok?
 1. *Strand vid Vättern.*
 2. *Barnets århundrade.*
 3. *Livet i Stockholm.*
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Ellen tyckte att barn skulle få frihet att växa.
 2. Alla människor höll med Ellen.
 3. Ellen hade en hund som hette Strand.
6. Vad menade Ellen när hon sa att ett barn är som en växt? (öppen fråga)
7. Varför gillade eleverna Ellen?
8. Ellen ville också ändra något för kvinnor. Vad? (inferens)
9. Vad hände med Ellens idéer efter att hon dog? (öppen fråga)

Facit

1. b
2. a
3. b
4. b
5. 1. ja b) nej c) det står inte i texten
6. Exempel på svar: Hon menade att barn behöver kärlek och bra saker omkring sig för att kunna växa och bli bra, precis som en växt behöver ljus och vatten.
7. För att hon talade med dem på ett vänligt sätt.
8. Exempel på svar: Hon ville att kvinnor skulle få rösta.
9. Exempel på svar: Hennes idéer om barn lever kvar än i dag.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten ger en enkel bild av Ellen Keys liv och hennes idé om barns frihet. Tema: barns rättigheter. Använd gärna växt-bilden som ingång till samtal.

Diskussionsfrågor

- Tycker du att barn ska få mycket frihet i skolan? Varför eller varför inte?
- Ellen sa att ett barn är som en växt. Vad behöver ett barn för att må bra, tror du?
- Är det viktigt att alla får rösta? Berätta vad du tänker.
- **Skriv (3 meningar):** Skriv om en bra lärare som du minns. Vad gjorde den läraren bra?

Källor och faktagranskning

- Ellen Key, svenska Wikipedia: https://sv.wikipedia.org/wiki/Ellen_Key
- Ellen Key, Nationalencyklopedin: <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/ellen-key>
- Ellen K S Key, Svenskt biografiskt lexikon: <https://sok.riksarkivet.se/Sbl/Presentation.aspx?id=11453>
- Om Ellen Key, Ellen Keys Strand: <https://ellenkey.se/omellenkey/>
- Ellen Key, Encyclopaedia Britannica: <https://www.britannica.com/biography/Ellen-Key>

Faktagranskad i juni 2026. Ellen Key föddes 11 december 1849 i trakten av Sundsholm (Gladhammars socken nära Västervik) och dog 25 april 1926 på sitt hem Strand vid Omberg. Hennes mest kända verk är Barnets århundrade (1900), som översattes till många språk. Hon arbetade som lärare i Stockholm, bland annat vid Anna Whitlocks skola, och föreläste vid Arbetareinstitutet. Hon var difference-feminist och tidig förespråkare för kvinnlig rösträtt. Osäkerhet: dödsdatumet anges på enstaka håll som 26 april, men de flesta tillförlitliga källor (svenska Wikipedia, NE, Britannica) anger 25 april 1926. Exakt födelseort anges ibland som Sundsholm (familjens gård) och ibland som Gladhammars socken; gården låg i den socknen.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.